

Hoogleraar accountancy: 'Vervang de cfo door de chief value officer'

In het kort

Hoogleraar en accountant Martin Hoogendoorn pleit voor de integratie van financiële controles en duurzaamheidsverslaggeving.

Hij stelde in zijn afscheidsrede aan de Erasmus Universiteit voor om de functie van chief financial officer te vervangen door chief value officer.

Ook is zijn wens dat accountants dezelfde kwalificaties gebruiken bij het toetsen van duurzaamheid als bij de controle van de jaarcijfers.

De klassieke financiële accountantsverklaring en de recent geïntroduceerde duurzaamheidsverslaggeving zouden vergaand geïntegreerd moeten worden. Op die manier krijgt duurzaamheid hetzelfde gewicht als de jaarcijfers in het werk van de accountant. Daarvoor pleitte Martin Hoogendoorn, hoogleraar externe verslaggeving aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, in zijn afscheidsrede afgelopen vrijdag.

Hij stelt voor de grenzen op te heffen tussen de financiële verslaggeving en duurzaamheidsrapportages door definitief te stoppen met duurzaamheidsverslagen afzonderlijk te publiceren. Een deel van het bedrijfsleven doet dat nog.

'Als niet-financiële prestaties even belangrijk zijn als financiële prestaties, dan zouden deze met gelijke importantie moeten worden gerapporteerd en dan dient het bestuur voor beide in gelijke mate verantwoordelijk te zijn', redeneert Hoogendoorn. Sterker nog, volgens hem past daarom ook de functiebenaming van chief financial officer niet langer, omdat die titel teveel nadruk legt op de financiële kant. Een logisch alternatief is de chief value officer.

Ook moet voor duurzaamheidscontrole net als voor financiële controle een accountantsverklaring met een 'redelijke mate van zekerheid' worden afgegeven, 'zodat de accountantswerkzaamheden met dezelfde diepgang worden uitgevoerd.' Een redelijke mate van zekerheid en een beperkte mate van zekerheid zijn kwalificaties die aangeven hoeveel vertrouwen een accountant geeft in een controle. De eerste, gegeven bij een jaarrekeningcontrole, biedt hoge zekerheid na diepgravend onderzoek. De tweede, gebruikt bij duurzaamheidscontroles zoals die volgens de Europese CSRD-richtlijn, is minder stellig.

Pincoffs

Hoogendoorn begon zijn rede met een terugblik op een boekhoudschandaal uit de negentiende eeuw veroorzaakt door de Rotterdamse ondernemer Lodewijk Pincoffs. Dat leidde volgens hem tot verplicht openbare jaarrekeningen en vormde de basis voor het vak van accountant.

Sindsdien zijn er meer schandalen geweest, maar het stelsel aan regels is ook uitgebreid. ‘Anno 2026 is de regelgeving rondom financiële verslaggeving wel zo’n beetje uitgekristalliseerd. Grote projecten staan er niet meer op de agenda.’ Internationale boekhoudstandaarden zoals IFRS en Nederlandse richtlijnen voor jaarverslaggeving omvatten inmiddels duizenden pagina’s aan regels.

Veel jonger is de duurzaamheidsverslaggeving. Onder meer na de Brent Spar-affaire bij Shell, het afzinken van een oud opslagplatform in 1995, is de roep om en het rapporteren van mens- en milieu gerelateerde kwesties toegenomen. Inmiddels verplicht de Europese CSRD-richtlijn de grootste bedrijven in Europa om uitgebreid te rapporteren over milieu, sociale impact en goed bestuur.

Botsende beginselen

Hoogendoorn zegt dat er weliswaar ‘botsende beginselen’ zijn tussen jaarcijfers en duurzaamheid, maar dat die een ‘harmonieus huwelijk’ niet in de weg staan. Zo richt de jaarrekening zich op het verleden, terwijl duurzaamheidsrapportages toekomstgericht zijn. Ook gebruiken beide systemen begrippen als ‘materialiteit’ verschillend.

Een oplossing is ‘het monetariseren’ van maatschappelijke effecten van dienstverlening of productie. Sommige bedrijven zoals Philips en Puma werken al met een ‘environmental profit and loss account’, waarin milieuschade wordt uitgedrukt in geld. En een aantal Nederlandse energienetwerkbedrijven als Gasunie en Alliander maar ook de Triodos Bank publiceren een geïntegreerde winst- en verliesrekening waarin financiële als maatschappelijke effecten worden samengebracht.